

دوالیزمی ریفارم و شش‌شاخی و رچ‌رخا نی ک‌م‌نیزم بر و ریفارمیزم . ئاس ک‌مال

زیر سوپاس به بشداری گرنگی هاو‌م ئیبراهیم محمد، که چ‌ند م‌س‌ل‌ل‌ی‌کی پ‌ب‌ای‌خی وروژاندو س‌بارت به وتار‌کم (ش‌ش‌شی س‌شیالستی و ئ‌زمونی ش‌ش‌کانی س‌دی ۲۰)، که ج‌گای گفتوگ‌ی جدین که ل‌ر‌دا باسیان د‌ک‌م.

ل‌ر‌دا ل‌ چ‌ند ت‌و‌ر‌ک‌دا ئ‌م گفتوگ‌ی ل‌گ‌ هاو‌م ئیبراهیم دا د‌ب‌ب‌ین‌ پ‌ش‌و‌. به ب‌ب‌یر‌ه‌ن‌ان‌و‌ی خو‌ن‌ران ت‌و‌ری ی‌ک‌م بریتی بوو ل‌ : ب‌چی ش‌ش‌کانی تا ئ‌ستا س‌ر‌ک‌وتون‌بون؟

ت‌و‌ری دوو‌م : ئ‌یا دوالیزمی ریفارم و ش‌ش‌شاخی کی کارکردی حزب‌کی کر‌کاری ی‌ ؟ ئ‌یا ه‌کاری و‌ر‌گ‌انی س‌شیال دیموکراتی بر و‌ ریفارمیزم و لادان ل‌ ش‌ش‌شاخی چی بوو؟

س‌رنجی هاو‌م ئیبراهیم ل‌س‌ر و‌م‌ام‌کانی من س‌بارت به و پرسیاران‌ی س‌ر‌و‌ به م‌ش‌و‌ی‌ی‌:

هاو‌م برایم د‌م‌ "دوالیزمی ریفارم و ش‌ش‌شاخی کی کارکردی حزب‌کی کر‌کاری ی‌ که بی‌و‌ پ‌یو‌ندی به خ‌باتی کر‌کاری و‌ ب‌رد‌وام ب‌ت و دان‌ب‌ت ل‌ خ‌باتی ئ‌ژان‌ی کر‌کاران و نا‌زای‌تی‌کان و ئاماد‌یی ه‌ب‌ت پ‌ویست‌ ریفارم کر‌کاری به‌ه‌ند و‌ر‌ب‌گیر‌ت، چونکه کر‌کاران ه‌موکات ل‌ ه‌لوم‌رجی ش‌ش‌شی کردندا نین . ه‌رو‌ها د‌م‌ت‌:

ئ‌گ‌ر قس‌ ل‌ س‌ر ئ‌و خ‌ت‌کان‌دن‌و‌ی س‌شیال دیموکراتی ل‌ ئامانج و د‌ست‌گرتن به ریفارمی و‌ و‌ک‌ستراتیج ، ئ‌وا یش‌ی ئ‌و‌ د‌گ‌گ‌ت‌و‌ به ئ‌و گ‌انکاریان‌ی ل‌ پ‌ر‌س‌ی ب‌ره‌م‌ه‌ن‌ان‌و‌ی س‌رمای‌دا وویان دا ز‌مین‌ی ئ‌و‌ی خ‌شکرد که ریفارمیزم و‌ک‌ستراتیژی س‌شیال دیموکراتی دا ب‌ب‌ت‌ ئامانج و ستراتیژ.

ئ‌و‌ است‌ که هاو‌م برایم د‌م‌ " حزب‌کی کر‌کاری ی‌ که بی‌و‌ پ‌یو‌ندی به خ‌باتی کر‌کاری و‌ ب‌رد‌وام ب‌ت و دان‌ب‌ت ل‌ خ‌باتی ئ‌ژان‌ی کر‌کاران و نا‌زای‌تی‌کان و ئاماد‌یی ه‌ب‌ت پ‌ویست‌ ریفارم کر‌کاری به‌ه‌ند و‌ر‌ب‌گیر‌ت، چونکه کر‌کاران

هه مووکات له هه لوم رجي شې شې کردندا نين . " بهام ئووی له استيدا ووو دا له نوو س شېال ديموکراتي وک حزبېکي کرکاريدا ، ئو و بوو که دروستبوني دواليزم ريفرم و شېش له و حزبېدا بوو خا ي و رچېرخا ني که م نيزم بهر و ريفرميزم . له م پر س يدا س شېال ديموکراتي له قا بېي حزبېکي ريفرميستا ماي و و وازي له هه موو شېش کردنک بهر سيستمی سرماي داري و د زگای د و و تی بورژوازیدا ه نا .

سر تا جياوازي ک نس پت و زاراوی دواليزم له زاراوی دوولاي ني ساد و گشتي د خ م وو . دواليزم د رب يندکي دیکارت ، که به مانای دوو لاي ني جياواز يان ناکک دت ، نک دوو لاي ني هاوب ش . له ناو حزبې کرکاريدا ريفرم و شېش ناکک و دواليست نين به کو هردوکیان دوو بشې يک پر س ي خ با تي کرکارين . دواليزم جياوازي له ي ک تي ئرگانیکي دوو لاي ني خ با تي کرکاران به ريفرم و شېش کردن له بواري ئابوري و سياسيدا له که م گگي سرماي داري دا . دواليزم وات ناککي ئم دوو لاي ني خ بات به ي کتر . وات ناککي نيوان ريفرم و شېشکردن . ئم ي کک له ئا وگگ ي ش ي ي کانه که بهر س شېال ديموکراتي کرکاريدا هات له دواي که م ني پاري س و . ئم دواليزم خي له تگگ ي شني جياواز و دژ به يک نيشاندا له نو بزوتن و و کرکاريدا س بار ت به جگای ريفرم و ه و و ست بهرام بهر به د و و ت و پرل مان و ئايندي خ با تي دژي سرماي داري . که وات دواليزم ريفرم و شېش بشکي کارکردي حزبېکي کرکاري " ني و به پچ وانه و له لای حزبې کرکاري ي ک تي کي ئرگانیک که له نيوان ريفرم و شېش يان له نيوان خ با تي ئابوري و خ با تي سياسي کرکاراندا ه ي ، نک ئم دوو لاي ني دژ به يک و جياواز بن .

ئم دواليزم و رچېرخا نه بهر و ريفرميزم ، که وک ها و و برايم د : " د گگ و گگ انکاري ني له پر س ي بهر ه مه نا ني و س رماي دا وويان دا " . بهام به ت نيا ئم د نا توان ئ و و رچېرخا نه گ و ر ي ي ش ن بکا ت و و ه ر به ي له م پ ست دوورودر ئ دا ئم م س ل ي و ن د که م و ، که هيوادارم خو لن ري ف ي س ب و ک ت ا ق تي خو ن دن و و ي ب ا ب ت ت کي و ا دوورودر ئي ه ب ت .

ئم دواليزم و ريفرميزم گگ انکاري کي فکري و سياسي بو ، که د گگ و گگ و گگ انکاري ئابوري و سياسي بون له د خي سرماي داري دا و له م لم لاني چينا ي تي کرکاران دژي د و و ت و چيني بورژوازي د س ا تدار . ه ر به ي پ و ي س ت ئم خا ي و رچېرخا نه وک

قە ناغەکی جەگای با یەخی گەورە مەژووی شەرقە یەکی هەمەلایەنە بکرە، گەرنەگە بۆلەین چەن ئەو گەگەنکارە سیاسە بەهەی گەگەنەانی ئابوری سەرما یەداری ویدا و لەو شە گەرنەگەر بەلای مەنەو و شەنکردنەو ی ئەو گەگەنکارە سیاسە یە لە خەباتی چەنایەتی کرەکاراندا و بەچی بەشەک لە چینی کرەکار و حزب و یەخراو و جەماوەریەکانی بونە یەفەرەمەست؟ گەگەنەان لە حزبەکەو، کە لە پەناو ئامادەکردنی کرەکاران بە گەگەنی سیستمی سەرما یەداریدا دروست بوو، بەرەو حزبەک کە خە ی بەبەت بەشەک لە دامودەزگای بورژوازی و هەشتەو و پاراستنی سیستمی سەرما یەداری، گەگەنەکی یەشەیی و گەورە یە، ئەمە خە ی سەرەکی ئەم گەگەنە یەمانە، کە لەکدانەو یە لە هەکارەکان و پەرەسە ی گەگەنەانی حزبی کرەکاری لەسەدە ی بەستەدا، ئەمە هەرجەند لە ئابردو یەکی دووردا ویداو، بەبەم زەمینەکانی لە دنیای ئەمەدا وەکو خە ی ماو، و سەرەتای ئەو گەگەنکارە یە کە دواتر بۆ بزوێنەو ی کرەکاری گەگەنەو، ئەم وەرچەرەکان سەرچەم مەدەلی سیاسی و ئابوری سەشیالیزم لە سەدە ی بەستەدا دەگەنە بە مەدەلی ریفەرەمی سیاسی و ئابوری لە سەرما یەداری، دە یگەنە بە مەدەلی سەشیالیزمی دەوێت، کە لە لای هەردوو بە یەفەرەمیستی سەشیال دیموکراتی و شەشەگە ی بەلشەفی وەک مەدەلی دەسەتدارەتیان جەگیر دەبەت، مەدەلەک کە هەرجەند ئەستە شکستی هەناو و لە بنەستەدا یە، بەبەم تا ئیستاش لە بزوێنەو ی کرەکاریدا بەدیەکی سەشیالیزمی تر جەگای نەگرتەتەو، هەربە ی جەگای گەرنە ییدانی ئەمەمانە و بێرکردنەو یەکی ئەخەگەنە لەم تەجرو بە یە گەگەنە یشتن بە کەمەنیزمەکی نوو دەکاتەو.

دوالیزمی ریفەرەم و شەشەش خە ناو نیشانەک و نیشانە یەکی لادان و گەگەنەکاری یەشەیی تر، کە لە ستراتیژ و ئامانجی بزوێنەو ی کەمەنیستی و کرەکاریدا دروست بوو، ئەم مەسەلە ی هەر بەتەنیا بە بای ناکەکی نەوان خەباتی ئابوری و ریفەرەم لەگەنە خەباتی سیاسی و شەشەدا لەک نادەتەو، بەبەکو پەویستی بە لەکدانەو و لەو گەگەنکارە بنچینە یانە کە ویانداو، وە ناسینی ئەو کەم و کورتیە فکری و پراکتیکانە، و ئەو هەسەنگانەنی تەجرو بە یە کە ئەم دوالیزمەیان خوەقاندوو.

لە دەورانە شەشەکانی ناو ئەستی سەدە ی نەزدەدا و لە خەباتی دیموکراتی بورژوازی دژی دەرەبەگایەتی و خاوەن مۆکە ئەرستە کراتەکان، کرەکاران لە پەناو ئازادی و مافە ئابوریەکانی خەیاندا بەشداری ئەم شەشە و خەباتە سیاسە بوون، بەبەم سەقامگیری دەسەتاتە ی پەرەمانی بورژوازی، وەک ئاکامی جەگیر بوونی ئیمتیازات و یاسا و باج و شەوازی بەرهەمەنانی سەرما یەداری و

نځه شتنی ئیمتيازاتی دږږ بڼه گایږتی، ئیتر بورژوازی بوو هڅی دږږ ساتدار، و ځه سړکوتی هڅه ځه باتځکی کرکاري دځکرد ځه دږ ځه سیستمی سږمایږداری دږوږستایږو. سږر تا بورژوازی تاز دږ ساتدار ئم ځه باتځی کرکاري ځه استږوځه سړکوت دځکرد، و هڅروځک لږ ئږمانیا یاسای دږی سږشالیستځکانی سږپاند و لږ هڅموو وځاتانی تریش هڅرشې بږردږوامی دځکرد سږر یځکځتیځ کرکاريځکان و ځکڅراوځ سږشالیستی و ځمځنیستیځکانی چینی کرکاري.

بږام دواتر و بږتایبږت پاش ځمځمنځی پاریس بورژوازی بږ ناچاری و وځک ئمږی واقع دانی نا بږ دږوری چینی کرکاري و ځکڅراوځکانیدا و هڅه بږ یږ ځکځای لږ قاږبدانی ئم بږزوتنږوځی گرتږ بږ لږ چوارچږوی دږ ساتږات و دامږزراوځکانی بورژوازی ځیدا و لږ هڅندږ لږ وځاتځکانی ئږورویای ځځژئاوادا ځکځای بږ کاري یځکځتیځ کرکاريځکان و ځژنامږ سږشالیستیځکان درا وځگریځکانی بږردږم دږنگدانی گشتی ځمکرانږو و نوږندږرانی سږشال دیموکراتځکان توانیان بږشداری هڅبږژاردنږ پږرلږمانیځکان بځن و کورسی بږدږست بهږنن.

ئمم لږ سږر بندږمای ئم گځانکاريږ سیاسی و ئابوریانځی لږ ځمځمځگ و دځخی ځه باتی چینایږتی نږوان کریکاران و بورژوازیدا ځویداوږ دږچینږ سږر ئو ئاږوگځانځی بږ سږر سږشال دیموکراتی کرکارياندا هاتوو لږ دږورانځی سږر وږدا لږ دوی ځمځمنځی پاریسږو ځاکو ځنگی جیهانی یځکځم.

لږم پږر سږیږدا ئو یځکځتیځ ئږرگانیکځی ځه لږ نږوان ځه باتی ئابوری و ځه باتی سیاسی کرکارياندا لږ بږیارنامځکانی ئینتږرناسیونالی یځکځم سږبارت بږ “بندږماکانی ئینتږرناسیونال و سږبارت بږ یځکځتیځ کرکاريځکان” [1] هاتوو، گځدرا بږ دوالیزمی شځش و ریږږم.

پږیونږدی دیالږکتیکی نږوان ځه بات بږ باشتړکردنږ هڅلومږرجی ئیستای ئابوری و سیاسی چینی کرکاري و پږیوږستکردنږوځی بږ ئامانجی ځه تایی ځزگاری ئابوری و شځش بږ سږر دږ ساتږات و سیستمی بږرهږمهږنانی سږرمایږداریدا، هڅمیش لای مارکس ځکځای گرنګی پیدان بوو و ئمږش بوو ځه مایږی مشتوم و ځه دږلږکی زږر لږ گځو ئو بږش لږ کرکاريان و سږشالیستږ ئږنارکیستځکان ځه دږوری ئم پږر سږیږی گځشکردنږ ځکڅراوږی و تږجروبیږی سیاسی کرکاريانان بږلاو گرنګ نږبوو. مارکس ځه باتی چینی کرکاري بږ ځزگاری لږ پږر سږیږکدا دږبینی ځه ئم چینږ ئامادږی تږواوی هڅی و زږمینږی مادی لږ ځمځمځگدا

ہمسایہ ملکوں یعنی شنگھائی کی کمیونٹی و بنیائیں کی کمیونٹی کے ساتھ ساتھ چین و جاپان کے ساتھ۔

دډورۍ دواى كډم ننډ دډورۍ يډكى دوا ليزمى ئيفډلډشن و گډډانكارى بزوتنډوۍ كړۍ كارىډ. ديوډكى گډشۍ سډشال ديموكراتى و يډكډتيد كړۍ كارىډكان و جيهانى بوونډوۍ خډباتى چينايدتيد. بډډام ئډم تډنيا ديوډكى ډوداوډكان و دډخى دواى كډم ننډى پاريسډ. ديوډكډى ترى بريتيد لډ چډند ئاډوگډډډكى دژ بډيډك و ئاډډز.

[illegible]

لیبرالیزمی بورژوازی و یک بزوتند و یکی سیاسی و ثابوری با یاد است
 بوو، و لاسر بندمای گشای جیهانی سمرمای کاریکری لاسر
 بزوتند و یی کرکاری دانا و توانی ئاستی چا و وانی و شوازی کاری
 یی کیتی کرکاران ل قایی ریفورمیزم و پرل مانناریزم برترتسک
 بکات و و ملمانای بیروای ششگ و وانی ن و بزوتند و یی کرکاری
 بکا. ل چشنی فابی کانی بریتانیا و "ئیمکانگ را" کانی فیرنسا.

چینی کرکار لَم دَور یَدا ۛووب ۛووی کَم م ۛک کَشی نو ۛبوو،
کَ جیاواز بوو لَ کَشی دَورانی س ۛرکوتی دَوت و برس ۛتی
ل ۛاد ۛدَری جاران. لَ کات ۛکدا گَشی س ۛرمای ۛداری ۛ دَور یَک
ۛخسا بوو ، تو ۛژکی ئ ۛستوکراتی کرکار ۛدروست بوو کَ پل و
پ ۛستی س ۛر ۛوی س ۛندیکا و ی ۛکیتی کرکار ی ۛکانیان ۛد ۛست و
گرتبوو.

للهمان کاتدا گڏشې سشيال ديموکراتي و سشياليسټ کان و يوکتيد کرکاري کانش گڏيشت ادبي کي برز، که تواني زربهي فشارکاني دوتو بورژوازي کان لاسرکاري سياسي و جو ماوري لابر و ئممش زميني کاري ياسايي و پرلmani کردو و ئم چين پي ناي مپدان کي تازي خپاتي سياسي و.

ئەو پرسیارێ لێم دەورێدایە دا دروست بوو ئێوە بوو، کە دوای ئێوە
گەش ئەسە پێی بزوێندووی کرێکاری و سەشیال دیموکراتی کردی، ئایا

ستراتیژی گزینش دسقات چیه؟ ومامکانی نو بزوتندوی کرکاری و سشیال دیموکراتی بم مملول و دخی نوید جیواز بوون و هرربید کش و ناککی ل نوخی بزوتندوکدا سیرهیدا. ئم ئم و ئزمید و دوالیزمی ریفرم و ششی سشیال دیموکراتیید ک هات ئارا وچار نووسی بزوتندوی کرکاری گئی.

ئینگلس و و ب حزبی سشیال دیموکراتی ئمانی ئ و پرسیار د کا ک "ئاکامی هموو ئمان دبی چی ب؟ ئوئوب ک حزب کتوپ، لکاتی بریاردا، نزان چی بکا؟ ل کاتکدا ک ناااشنی و نادنیایی ه ب سبارت ب خا بئندرووکان، ئ و خالانی ک پشتر هیچ کات گفتوگیان ل سرنکراو؟" [2]

کوات " ناااشنی و نادنیایی " هبوو سبارت بم ستراتیژیی حزب جماویری سشیال دیموکراتکان ب گرتنی دسقات و کاراکتری خباتی چینایی و پیوئندی نوان کرکاران و بورژوازی ل کماری دیموکراتیدا و گزینش ب حکومتی سشیالیستی لگئی هبزاردنی پللمانیه و .

بلام دواپی شن بوو کشک ه ر " ناااشنی و نادنیایی " نی لوی سشیال دیموکراتی د ب چی بکا؟ بکو، "دکرکوت ک گشیی حزب سشیال دیموکرات جماویریکان بر و شوازیی ووب ووبونو، نچوو، بکو فرمکی تکابوونی بزوتندوککی لگئی سیستمی موجوددا (سرمایه داری) ل دروست بوو." [3]

هرچند لای مارکس و ئنگلس ئم لادانان ل بند ما ک م نیستیکان ل نو بزوتندوکدا هستی پکراو و خدی لگیراو. بمام ب تایب دوا ۱۸۹۰ ل کاتکدا ک بزوتندوی سشیال دیموکراسی جماویری دبت و، ئیتر ئم م ترسیی ک بزوتندوی کرکاری ببت ب شک ل سیستمی سرمایه داری زریا تر گش د کا. خدی بک ل ئینگلس ه ب ئوی ک حسابی ک می بئم م ترسیه کردوو.

گوان ل حزبک و ک ل پناو ئاماد کردنی کرکاران ب گئیینی سیستمی سرمایه داریدا دروست بوو بر و حزبک ک خی ببت ب شک ل دامود زگای بورژوازی و هشتندو و پاراستنی سیستمی سرمایه داری گئیانیکی یشید.

دوالیزمی ریفرم و ششی خی ئاکامی گئیانکاری یشیی تر، ک ل ستراتیژ و ئامانجی بزوتندوی ک م نیستی و کرکاریدا دروست بوو.

جیاوازی-کانی نهو بزوتنه-وی کر-کاری س-بارت بم د-خ-خ-ی له
برگی دوالیزمی ریف-رم و ش-شدا نیشاندا، و ئینت-رناسیونالی
دوو-م و بزوتنه-وی کر-کاری له ژ-ر-ئ-م ناونیشان-دا بوو بم دوو
ب-ش-و. ل-ر-دا باس له و گ-انکار-یش-پیان-د-ک-ین-ک له
ستراتیژ و ئامانجی بزوتنه-وی ک-م-نیستی و کر-کاریدا دروست بوو.
ه-رو-ها باسی -خن-ی ه-ر-کام له مارکس و ئینگلس له
ه-و-ستان-د-ک-ین-ک ب-رامب-ر ب-د-و-تی بورژوازی و مان-و له
بازن-ی ریف-رم له نهو س-شیال دیموکراتیدا خراو-ت-و. دواتریش
-خن-کانی پان-کوک و لینین و -زالوکسبورگ له ریفیژینزم و
پ-ر-ل-مانتاریزم د-خ-ین-و، تاکو دید-کی -شن-و ک-شم-ک-ش و
ئا-و-گ-ان-مان ه-ب-ک له م بزوتنه-و-دا ویداو، و بزاین چ-ن
ئ-م بزوتنه-و کر-کاری و ک-م-نیستی ب-پ-ی د-خ و گ-انکار-سیاسی
و ئابوری-کان و م-س-ل-کانی ناو خ-باتی چینای-تی گ-ان-ی یش-ی
ب-س-ردا هاتو؟

له دواي ک-م-ن-و م-س-ل-ی پ-یو-ندی نهوان کر-کاران و د-و-تی
بورژوازی د-ب-ت-ی-ک-ک له ک-ش-کان و جیاوازی-کان . له سا-ی
۱۸۷۵ مارکس -خن- له لاسال د-گر- و د-ت-یا لاسال خ-ی، ب-
ل-خ-بایی بوون و خ-یا-کان-ی-و، له توانایدا ب-ک باو- ب-و-بکا
ک-مومکین، ب-ه-ی یارم-تی و-ر-گرتن له حکوم-ت-و، ک-م-گ-ی-کی
نو دروست بک-ی ه-ر ب-و ئاسانی-ک ه-و-کی تاز-ی ئاسن دروست
د-ک-ی. "[4]

ئ-م- ل-و-امی ئ-و ب-ندی "ب-رنام-ی گ-ت" دای-ک لاسال د-ت- "ب-
گ-کردن-و ب-چار-س-ری م-س-ل-ی ک-م-ای-تی، حزبی کر-کارانی
ئ-مانیا داواد-ک-ن ک- ب- یارم-تیدانی د-و-ت ه-ر-و-زی-
ب-ره-م-هین-ر-کان دروست بک-ی. "[5]

مارکس در-ژ- بم -خن-ی د-دا س-بارت ب- ت-گ-یشتنی له د-و-تی
بورژوازی و چ-نی-تی گ-ینی ه-لوم-رجی ب-ره-م-هینانی س-رما-ی-داری،
و د-ت- "کات-ک کریکاران ه-و-د-دن ب- ب-دیه-نانی م-رج-کانی
ه-ر-و-زی- ب-ره-م-هین-ر-کان له ئاستی ه-موو ک-م-گ-دا، ئ-م- ت-یا
ب-مانای ئ-و-ی-ک کارد-ک-ن ک- ه-لوم-رجی ئ-ستای ب-ره-م-هینان
ش-گ-ان- بک-ن، ئ-م- هیچ پ-یو-ندی-کی هاو-ب-شی نی- له گ-
دام-زرا-ندی ه-ر-و-زی- ب-ره-م-هین-ر-کان ب-یارم-تی د-و-ت،
ئ-و-ندی س-بارت ب- ک-م-م- ه-ر-و-زی-کانی ئیستاو ب-ت ئ-و-ند
بای-خیان ه-ی-ک د-ستکردی س-ر-ب-خ-ی کر-کاران، و چ له لای-ن
حکوم-ت-کان و چ له لای-ن بورژوازی-و نا پار-زر-ن. "[6]

ئەم جەرياندا ھەمكارى لايىھىگەر ھۆكۈمەتنى بورژوازىدا، دىيارى ماركس لايىھى ئىنگىلىش ۋە دراۋىن بىر ئىخسە. ئەمەل كاتىپى نوپۇس رايى كىرىكاران چۈشەنچە ناو پەرلەمانى ئىمانىيا و بىشدارى دىكەن. لايىھە نامىدا J.P. Becker دىنوس "ئەم نوپۇس رايى لايىھە رەلەمان پىشپىرى پىزىتەن" بى ھۆكۈمەتنى ئىستادىكەن كە چەن لايىھە بىچۈكە كاندە كارىكان باشتىر بىكەن و ھەتە، و كىرىكاران كە بى كەسەن دىرەلەي ياسا دانراون و بى دىست و پىلى بىستراۋى ۋە دراۋىن دىست ئىقتىارى مەزاجى پىلىس، چاۋىۋانىيان لىدەكەن ئەمەل بى نوپۇس رايىتى كەرنى خەيان دابىنە! ئەۋەل تايىپە تەندى سەرنج ئاكەشى بىزوتەلەي كىرىكاران ئىمانىيە ئەۋەل كە ھەلەلەي لىدەكەن لايىھە جەمەلەۋە چاك دىكەنەلەي. "[7]

لەۋرەنسا "ئىمكانەلەكەن" و لايىھە رىتەنىاش "فەلەكەن" لايىھە ناو بىزوتەلەي كىرىكارىدا ھەمان ھەۋەستىيان بىرامبەل بى دىۋەلەتى بورژوازى ۋە رەگرت و ھەمان بىچۈۋەنى لىبرالى بورژوازىيان پىلىۋەكەن كە دىيانوت "پەرلەمان ھەمەۋە چىنەكەن وناكەن چىنەلەي تەكەن لايىھە ناۋدەلەي، بىلەن جىاۋازى، لايىھەلەي مەلە دىنگەن و مەلە بىشدارى لايىھە تەدا" [8]

ئەم تەلەۋانىنە سەبارەت بى دىۋەلەت و دىزگەكەن، ۋەكە پەرلەمان و دىنگەن و دىستور و ھۆكۈمەت ۋەتەن. ئەۋەل ئاۋگۇست سەلەكە بۈۋەكە لايىھە سەشپال دىموكراتى و بىزوتەلەي كىرىكارىدا سەرىھەلەلەي و بۈۋەلەي باۋەكەنە بىزوتەلەي كىرىكارى كە لايىھەلەلەي و ئابورى و سىياسەتەلەي دۋاتەلەي سەۋەلەي مەكتەپكە فەكرى و سىياسى و ئابورى جىاۋاز لايىھە كەمەلەي خەي سەگەردەلەي. ئىتەلەي سەلەلەي سەلەكە ئەمەلەي باۋەلەي نىو سەشپال دىموكراتى چەنەلەي بىشدارى و پاراستەنە ئەمەلەي دىۋەلەتە قەۋمىيانەلەي بۈۋە. چەنەلەي پاراستەنە پەرلەمان تەلەي بۈۋە، كە ئىنجامەكەي دىنگەن بىلەن پەلەكەنە چىنە بورژوازى بۈۋە. دىنگەن بىلەن پاراستەنە گومەرى، دىنگەن بىلەن جىھەنەي ئىمپىرىالىستە، ھەۋەلەي لايىھەلەي ھەزىلە بورژوازىيەكەن و بىشدارى لايىھە ھۆكۈمەتە بورژوازىيەكەنە ھەتە.

ئىنگىلىس لايىھە سەلەي ۱۸۹۱دا لايىھەلەي رەنامەلەي ئىرفورتى سەشپال دىموكراتى ئىمانەلەي ئامارە بىلەن مەلەلەي گەشەي ئەمەل "ئەلەلەرتەلەي نىزەمە" دىكەنە دىكەنە "ئەمەلەي لايىھە بىرچۈۋەنەلەي كە گەۋرەلەي، مەلەلەي ئىكەن لايىھە رەمبەلەي رەۋەلەي نەدىلەي كاتەلەكەنە ئىزدا ھەلەلەي سەلەنگەندەلەي، ئەمەلەي خەلەت و ھەۋەلەلەي سەلەكەلەي سەلەلەي كاتەلەكەنە بىلەن گەۋەلەنە ئىنجامەكەنە دۋاتەلەي، ئەمەلەي قوربانەلەي ئاينەلەي بىزوتەلەي كەلەي لايىھە

پهناو ئستايدا، لهوانه يه مېست "استگه يانه" به، بېام ئم
له پرتله نيزم و هروا د ميندته و، و له پرتله نيزم کي
"استگه يانه" لهوانه يه ترسناک ترينيان بهت. [9]

دواي دوو د يه ئم م ترسيه ي ئينگلېس د بته ئزم يه کي جدی، که
س شيال ديموکراتي د خاتې ژر ته و پرسيار و، که ئا يا له گي
پرله مانو و خ بات به س شياليزم به کو د گا؟

زا له کسمېرگ له ۱۹۰۴ دا د نوسه "پرله مان به بورژوازي ته و
قازانجې جاراني نيه که دژي د ر ب گاي ته به کاري د ه نه و
پرله ماني ته ستا به داناني بودج و ق و او ي سوپا، ئيعتباري
نو دان به ژ نرا کاني شه له له فريقا و ناوچ کاني بازرگانيه".
ته و پرسيار د کا که س شيال ديموکراتي "ناتوانه له و زياتر بکا،
له و دچ، به و خ قوربان نیکردن به، به و قوربان نیکردن
س شياليزم دچ له س ر مزي پرله مانتاريزمي بورژوازي، ئا يا
ناکامي ته چي د به؟ ه و شان و ي بزوتنه و ي کرکاري، نا شه
ئايدياکان، لاداني ته خلقي نو نه راني حزب. ناکامي په اوپي تاکتيکي
و زار ته Jaurès (س شياليس) له ف ر نسا به شو و ي کي شه خرم ت
د کا به ئا گادارکردن و ي ه موو بزوتنه و ي جيهاني پر ليتاريا، که
ته م ته و گاي نيه بتوانه به ر به داکشاني پرله مانتاريزمي
بورژوازي بگر. [10]

ته م داکشاني پرله مانتاريزمي بورژوازي، نيشاني س ر تاکاني
بنېستي ليبراليزمي بورژوازي و د وراني ته زم ي جيهاني و پويستي
ئيمپرياليزم به شه ق نيزم و به شه بو.

هاوکات ته و ي زا له کسمېرگ له سا ي ۱۹۰۴ دا باسي د کا س ر تاي
بنېستي س شيال ديموکراتي که له دواي که م نه ي پاريسه و
نېتوانيو شه واز کي تر جگ له گي پرله ماني بگر ته به ر له
خ با تي چينا ي تيدا!

ه ر به يه کاتې کيش ته زم ي ليبراليزم و پرله مانتاريزم د سته د کا
وله د ي ي ي که م ي س د ي بيستدا د چينه ناو د وراني تونديونه و ي
ملمان ي ئيمپرياليس تي و دا ماني "ناشتي و ديموکراسي" ليبراليزم،
ئيتر ته م س شيال ديموکراتي شه توشي ته زم و جيا بونه و ي کي گ ور
د به. ته و زمينه ي پرله مانتاريزمي دونه، که بزوتنه و ي
کرکاري له س ري گ شه ي سياسي د کرد، د گ در و بورژوازي له گي
شه و س رکوتي بزوتنه و ي شه شگ ان ي کرکارانه و د س با تي سياسي

خې ټاډگر. هرېبې ټيټر ټوټې ټنگلس لېسېر پېرلېمان دېوت لېگې دېورې ټزمې سياسي و سېربازي ټيمپرياليزم نډهاتېو. ټو دېوت "کېسېک دېتوانې بېهېنډېټ پېش چاو کې لېوانې ټې کېمېگې کېن گېشې بکې بې شوېوېکې ټاشتيانې بې کېمېگېکېکې نوې لېوېټانېدا کې نوېنډراني خېک هېموو دېسېټاټکيان لېدېستدایې، لېو شوېنډې، ټگېر لايېنېک پشتيواني زېرېبې خېکې لې پشېت بېت، ټو دېتوانې ټو بکې کې لېگې ټگې دېستوري بگونجې: وېک لې کېماری ديموکراتي وېک فېرېنسا و لې ټمريکا و لې شانېشني بېرېټانيا. "[11]

لېم دېورې نوېوېکې ټزمې ليبراليزم و پېرلېمانتاريزم و سېرهېدانې شوېپېلې شوېشگېانې کړکېکاراندا گېانکاري بېسېرسېشال ديموکراتي کړکېکاريدا دېت و سېشال ديموکراتي بې گېيشنې دېسېټات پېويست بوو لې دېرېوې پېرلېمانتاريزمدا بېدوای ستراتيژکې تردا بگې.

بېټام سېرېټاي خنډکېکې مارکس و هېوېکېکې ټنگلس لې خېشېاوې بې دېوېټې بورژوازي و دوورکېوتنېو لې ټېپرټېنيزم، سېشال ديموکراتي لې بزوتنېوېکېو کې دېويست سيستمې سېرمایېداري بگې بې سېشاليزم، وې لې گېکې کېمېنېو دېزگې دېوېټې بورژوازي هېوېشانېدېو، گېدرا بې بزوتنېوېکې زېرېبې ټيزکېکې ټوټې ژرکاريگېري ټوټې ليبراليزم و ريفېرميزم و پېرلېمانتاريزم. ټم ټوټې سېرټا خې وېکو ټيفيژنيزم ناساندا، وټې وېک ټوټېکې بانگېشې خوېندنېو و چاوخشانېدنېو بې بندېماکې کېمېنيزمدا دېکرد، بېټام لېکېټاييدا ټم دېورېدا، وټې لېگې هېگېرساني جېنگې جيھاني يېکېمدا، سېشال ديموکراتي ټنگې ټم ټيفيژنيزمې گرت.

هرېبې پېويستې ټم پېرېسېبې زياتر شرېفې بکېين تا بزاني چ پېيوېنډېک لې نېوان ريفيژنيزم و ليبراليزم و پېرلېمانتاريزم و سېشال ديموکراتيدا هېي؟

ديالېکتيکې گېشې و پېرېسېندنې بزوتنېوې کړکېکاري و سېشال ديموکراتي هاوکات بوو لېگې بېاوېونېوې پېټاي ريفيژنيزمدا لېهېموو وټې سېرمایېداريېکان. لينين لې ساې ۱۹۰۸ دا دېټې "چې ټيفيژنيزم دېکاتې کارکې حېتمې کې دې بې لې کېمېگې سېرمایېداريدا وېدا؟ لې بېرټوې، لې هېموو وټېکې سېرمایېداريدا، لېپا پېرېليټاريادا، ټوټېکې زېري وردې بورژوازي

هه‌یه. به‌ره‌مه‌ه‌نانی بچوک پ‌شتر و ئ‌ستاش به‌رد‌وام سه‌رمای‌داری به‌ره‌م ده‌ه‌ند‌ت‌وو. سه‌رمای‌داریش یز‌کی ته‌واو له “چینه‌ ناو‌ند‌کان” دروست ده‌کا (پاشک‌ی کارگه ، کارکردن له‌ناو ما‌دا، کارگه بچوک‌کان که له وه‌ات‌دا به‌فراوانی هه‌ن،...). ئ‌م به‌ره‌مه‌ه‌ند‌ره بچوک نو‌ه‌یان‌ه پا به‌وه‌د‌ن‌ن، به‌پ‌ی ده‌وره‌که‌یان، ده‌تم‌ن به یز‌کانی پر‌لیتاریا. هه‌ربه‌یه ئاساییه که بیروب‌چونه ورد‌ب‌ورژوازی‌کانیشیان به‌رد‌وام به‌ته‌ ناو یز‌کانی حزبه کر‌کاری به‌رفراوان‌کان. ”[12]

به‌گومان ئ‌م ته‌واوی که‌شی سه‌ره‌ه‌دانی به‌چوونی ناک‌ک و له‌وان‌ه ریفرینزم له ناو سه‌شیال دیموکراتیدا نیه. وات‌ه یفرینیزم به‌ته‌نیا له کاریگ‌ری هاتنی چینی ورد‌ب‌ورژوازی و به‌چوون و جیهانبینی‌که‌یدا به‌رت‌سک نا‌به‌ته‌وو. هه‌ربه‌یه دواتر لینین له‌ سا‌ی ۱۹۱۰ ئاماره به به‌چوون‌کانی ئ‌نت‌ن پانیکوک ده‌کا[13] و “ئ‌نجامگیریه زانستی‌کانی” نامیلکه‌یه‌کی ئ‌و وه‌ند‌کاته‌وو له‌ سه‌ره‌کار‌کانی سه‌ره‌ه‌دانی ریفرینزم له‌ناو بزوتنه‌وی سه‌شیال دیموکراتی کر‌کاری جیهانیدا.

پانیکوک ئاماره به فاکته‌ره ج‌راوه‌ره‌کانی دروستبوونی ناک‌کی‌کانی ناو بزوتنه‌وی کر‌کاری و سه‌شیال دیموکراتی ده‌کا. له‌ره‌دا ئ‌وه‌ی گرنگه له‌م له‌کدان‌وه‌ی پانیکوک دا ئ‌وه‌یه که باسی چینی کر‌کار ده‌ی ده‌کا که به‌چی و چ‌ن توشی ئ‌م که‌شان‌ه ده‌به‌؟ باس له ئاستی گ‌شی سه‌رمای‌داری و کاریگ‌ری له‌ سه‌ر ته‌گ‌یشتنی سه‌شیالیستی چینی کر‌کار ده‌کا. باس له ئاستی گ‌شی هه‌زی به‌ره‌مه‌ه‌ند‌ری کر‌کار و ده‌ی چ‌ بوونه‌وی ژمار‌که‌ی له ی‌ک ناو‌ندا و ئاستی ک‌خراو بوونی و ف‌ربوونی پا‌به‌ند بوون به سیستم و ئاستی هه‌ژاری ده‌کا.

هاوکات باسی ئ‌و گ‌ه‌انکاریانه له شه‌وه‌کانی ده‌باتی چینه‌ی ته‌ کر‌کاراندا ده‌کا، که به‌شه‌وه‌ی “بازدان” ئ‌م بزوتنه‌وه‌یه ده‌گ‌ه‌ه و ترس ده‌خاته ده‌ی سیستمی سه‌رمای‌وو. به‌شه‌وه‌یه‌کی سه‌ره‌کی ته‌ئکید له بزوتنه‌وی کر‌کاری و‌ک بزوتنه‌وه‌یه‌کی زیندوو ده‌کا، که له چوارچه‌وه‌ی هه‌لومه‌رج‌کی مه‌ژوویی و ئابوری و سیاسی دیاریکراودا ده‌وت و دیدگای جیا‌جیای ته‌دا دروست ده‌به به وه‌امدان‌وو به که‌شی‌کانی ده‌باتی چینه‌ی ته‌.

ئ‌م له سه‌ره‌وه باسی لیبرالیزمی بورژوازیمان کرد و‌ک ی‌که‌ک له فاکته‌ره‌کانی کاریگ‌ری له‌ سه‌ر دروستبوونی ناک‌کی و لادانه‌کانی نه‌و بزوتنه‌وی کر‌کاری له ده‌وتی شه‌ه‌گ‌ه‌انه و دروستبوونی با‌ی

ریفارمیستی له نو چینی کرکاردا.

پرسپارک له ردا نو و په که به چی نوم به چون و دیدگا و له کدانو و لیبرالستی کاریکری له سر خ باتی کرکاران دادنو؟

و له سام که نو و په که چینی کرکار له خ باتی کی زیندووی چینای تیدای و به پ پی ناستی گشه و ت جروب پی خ پی و استی دگا، که چ گایک نو له د ست چوسان و زگارد کا. نوم نجامگیری ساد پی خ پی له د پی د خ کی نا زو دوالیزمی خ باتی نابوری و سیاسیدا ی کلای د به ت و. هرچه ند که م پی کی س رمای داری گشه بکا و هزی به ره مه ن ری کرکار گشه بکا و ت جروب کانی خ باتی ژان و "بازدان" وشه کانی زیاتر به ت نو و ند نزدیکتر د به ت و له و ناس و به دیلی که د توان قا پی سیستمی س رمای داری ت پی ن و نوم وشیاری و ت جروب پی به ت "خواست کی گشتی و که ل کتیفی" مله نه ها و ملیار ها کرکار.

نوم پر س پی واقعی خ باتی چینای تی، که به پ پی ناستی گشه و توانای سیاسی و کخراو پی چینی کرکار م س ل پی شه ش و د سات م ترح د به ت نک به پ پی ع ق پی شه شگ ا ن پی گروپ پی کی که م نیستی یان حزب کی که م نیستی. وک مارکس له خن له گروپ پی کی ناو "که م پی کی که م نیستی کان" دا ده؛ " به نو وان نو ه لوم رج است قین پی که ه پی، هزی پا ن ری شه ش نی، به کو به ت نیا بوونی خواسته. کاتک نوم به کرکاران د پی، پویست ۵۰، ۲۰، ۱۵ سا به شه و خ باتی ناوخ (چینای تی) دا ت پی ن، نک ت نیا به گ پی پی د خ، به کو به چا کردنی خ تان و به نو و پی نیشانی بدن که د توان با د ستی سیاستان ه به ت. هروک دیموکرات کان که وش پی خ کیان کردو به ت، نو و شه وش پی پر لیتاریاتان وا له کردو. هروک دیموکرات کان، نو و شه زار او و شه شتان خسته ت شو ن ئیفلوشنی شه شگ ا ن " [14]

نوم جر ناسین پی شه ش که به ت نک نی و ت نیا زار او پی کیش نی، به کو دیارد پی کی دیال کتیکی و ی که تی دژ کان خ کی کلیلی د رک کردنی ه موو نو م ژوو پی خ باتی چینای تی کرکاران که پ له ه وراز و نشو و و سر رک و تن و شکست. د رک کردنی نو و پی به چی له د ور پی دا که چینی کرکار له باری سیاسی و کخراو پی و گشه د کا، به ام پ ت ای ری فیژینیزم و لیبرالیزم و پر له مان تاریزم داید گر؟ وک به دروستی لینن د رید به، که "نوم جیا وازیان س رچاو که خ پی نو و خ س ت پی دیال کتیکی پی که گ شه کی که م پی تی چینی کرکار ه پی تی که له د پی ناک کی کاند و له گ پی نوم

ناک کیا نہ وہ یہ دچھتہ پش" [15]

سشال دیموکراتی لم دوریدہا بہبشترین شو گاکانی گشی سیاسی و کخراوی کرکاران لم میدانی کاری حزبی وسندیکایی و پرلمانی و ژنامگری دناستہو و کاری جدی دکا. ئینتہرناسیونالی دووہم و حزبہ کرکاریہکان لہزربہی وہاتاندا دروست دکا. لم ماوہیہی ۱۹۰۵ تا ۱۹۱۳ دا ژمارہی کرکارانی سہندیکاکان لہ ۳ ملہونہو بوو ۶ ملہون و سشال دیموکراتی ئہمانی، فینلاند و سوید لہ ۳۰٪ بہ۴۰٪ دہنگیان ہہنا لہ ہہبژاردنہ پرلمانیہکاندا. ہہروہہا ککمہہی فابینہکانی ہہریتانیا کاریگری گہورہیان لہسر سشالیستہ ریفہرمیستہکان و لہوانہش برنشتاین ہہبوو، ئہم کلتورہ پہیوہندی پہیداکرد لہگہہ ہہندا و ئہسکہندنافیشدا. [16].

ئہمانہ لہگہہ پرسمہی دروستبوونی دہوت و مہرکہزی بوونہوہی دہسہات و بازارہی ناوخہی و ہاوکات پہشبہکی سہرمایہی مہنہپہلی و ئیمپریالیستی چووتہ پش و زہمینہی دروستکردنی توہژی "ئہرستہکراتی" کرکاری و گہہانی فہرمی کاری حزبی و سہندیکا کرکاریہکان بہ دہزگاہیہکی بیرکراتی و نوخبہی، بہرتہسککردنہوہی چالاکی سیاسی و کخراوی بہپہی یاسا و فشار و سہرکوتی مانگرتن و چالاکی شہشگہہانہی کرکاران. ئہمانہ ہہموویان فاکتہربوون لہ دروستبوونی ئہو دوالیزمہی لہ نہوان گشی سیاسی کرکاران لہلایہکی و کہوتنہ ژہر ہہژمونی فکری و سیاسی ناسیونالیزم و لیبرالیزم و پرلمنتاریزمی بورژوازی لہلایہکی ترہوہ.

لہگہہ سہرہہہدانی ئہزمہی سیاسی و سہربازی ئیمپریالیزم ئہم دوالیزمہ بزوتنہوہی کرکاری شق دکا. سشال دیموکراتی ہووبہووی دہورہیہکی نوہ دہبتہوہ کہ دہہ ہہوہست بہرامبہر بہ بورژوازی و دہوتہکے و سیاسہتہ ئیمپریالیستہکانی دہربہہ و ہووبہوویان بہتہوہ. ئہتر ئہم کارہ بہ پرلمنتاریزم و لہ چوارچیوہی کاری ہگاہپہدراوی یاساییدا ناکرہ. چینی کرکار چہتر ناتوانہ لہ قاہبی کاری سہندیکایہکی پیشہیدا ہمہنہتہوہ کہ تہنیا مہسہلہی کرہ و ریفہرمی ئاہوری ہہہہ، چونکہ سہرجہم ککمہہگہ و چینی کرکار گیردہی سیاسہتی شہہ و تاہانکاری و سہرکوتی بہ پہردہی بورژوازی و دہوتہکےہیہتی. ہہربہیہ سشال دیموکراتی پیویستی بہ فکر و سیاسہتی ککمہہیستی نوہ دہہ سہبارت بہ شہش و دہوتہت و گہہانکاری ککمہہایہتی. ئہم کہشانہ خہیان لہ چہند میدانی سیاسی و ئاہوریدا نشان دہدن، لہوانہ چہنیہتی ہہوہست بہرامبہر بہ

پېرلې مان نيټې کې بېش کړد .

ولې پېشتر ټټرا هېستې پېکړد، کې سېشال ديموکراتي ناتوانې لې قايې تاکتيک و ستراتيژي جارانيدا بمېنډټو و بېتايېت لېژر کارېگري دېخي شېشگېانې وسيا دا شېوازي کې نوې شورايي و مانگرتني جېماوېري، کې جياواز لې خېباتي پېرلېماني، دېردېکېو . ئېمې جارېکې تر ئېو حوکمې بنډېتې لې سېررېتاي ئېم کتېبې دا ئاماژېمان پېدا دېسېلمېنډټو و، کې خېباتي چيناېتې بې کېشې و بنډېستې سېشال ديموکراتي و قېتيس نابېتېو و لېگې دېورېکې نوې لې ئېزمې سېرمايېداري جيهاني و بنډېستې سيستمې سياسي بورژوازي و پېرلېمانتاريزم و ليبراليزم کې، جارېکې تر چيني کرکېکار پېويست بوو وېامي شېشگېانې خې بې دېوېتې بورژوازي بداتېو و سيستمې سياسي ئېلټرناټيفي خې نيشان بداتېو .

لېرېدا دېگېنډې قېناغېکې جياواز و نوې لې خېباتي چيانېتيدا، کې ديسانېو چيني کرکېکار لېگې شېشېو و، بې وېامي اديکېانې خې بې رامېر بې سيستمې سېرمايېداري ئاشنامان دېکا . من لې بېشکاني کتېبې ”کېمېنيزمي نوې“ دا بې دورودرېژي باسي کارېگري ئېم مېدېلې سياسي و ئابوريې سېشاليزمي دېوېتې بېلشېفيکېانېشم کردو لېسېر شېشې سېشاليزمي ئېکتېبېردا و خوېنډران دېتوانن لېوېدا بيبينن و هېرېيې لېرېدا باسي دواليزمي شېشې و يېفېرم تېواو دېکېم .

بېشي سېهېمي ئېم گفټوگېيې لېسېر پېرېسې شېشې سېشاليزمي دېبېت .

[1] مارکس، ئينټېرناسيونالي کرکېکاران، ۱۸۶۴، بېزما ني ئينگليزي

The International Workingmen's Association 1864General Rules,
October 1864

[2] چېن جيهان دېگېيېن، مارکس و ئېنگلس و سياسيېت، ل ۶۹، هوبسباوم، بېزما ني ئينگليزي.

[3] چېن جيهان دېگېيېن، مارکس و ئېنگلس و سياسيېت، ل ۶۸، هوبسباوم، بېزما ني ئينگليزي.

[4] خنډې لېبېرنامې گېتې، مارکس، ۲۳۳، مختارات مارکس و انجلز، جلد ۲، دارالتقدم

[5] هېمان سېرچاو، ۲۳۲

[6] خندا لى بىرنامى گەتە، ماركس بى ئىنگلىزى

<https://marxists.catbull.com/archive/marx/works/1875/gotha/ch03.htm>

[7] نىسنامى ئىنگلىس بى بىكەر
https://www.marxists.org/archive/marx/works/1880/letters/80_04_01.htm

[8] لىنىن، ماركسىزم و رېفېزىنىزم، ل ۴۲۱،،المختارات ، جلد۳، دارالتقدم. بىرەرى بى.

[9] ئىنگلىس خندا لى بىرنامى ئىرفورتى سىشال دىموكراتى ئىمانىدا، بى زىمانى ئىنگلىزى
<https://marxists.catbull.com/archive/marx/works/1891/06/29.htm>

[10] زارا لوكسبورگ، سىشال دىموكراتى و پىرلەمانتارىزم
<https://marxists.catbull.com/archive/luxemburg/1904/06/05.htm>

[11] ئىنگلىس، خندا لى بىرنامى ئىرفورتى سىشال دىموكراتى ئىمانىدا ل ۱۸۹۱، بى زىمانى ئىنگلىزى

<https://marxists.catbull.com/archive/marx/works/1891/06/29.htm>

[12] ماركسىزم و ئوتى رېفېزىنىزم، ل ۴۲۴،،المختارات ، جلد۳، دارالتقدم.

[13] پانىكوك The Tactical Differences in the Labour Movement
(Die taktischen Differenzen in der Arbeiterbewegung, Hamburg, Erdmann Dubber, 1909), Anton Pannekoek

[14] ماركس، كىبونىۋى كىمىتى ناۋى كىمىتى كىمىستىكان، بى
Minutes of Central Committee Meeting, 15 زىمانى ئىنگلىزى
September 1850, in Karl Marx, The Revolutions of 1848
(Harmondsworth, 1978), p 341

[15] لىنىن، ناكىكىكانى نىو بزوتنىۋى كىكارانى ئىوروپا، ل ۵۱۷،المختارات ، جلد۳، دارالتقدم.

[16] ھىسبىاوم، نفوزى ماركسىزم ل ۱۸۸۰ تا ۱۹۱۴، چىن جىهان دىگىن ل ۲۱۶، بى زىمانى ئىنگلىزى.

[17] ھېسباوم، نفوزى ماركسىزم لى ۱۸۸۰ تا ۱۹۱۴، چىن جىھان
دېگەنلەرنىڭ ۲۱۵، بىر زامانى ئىنگلىزى